

Nacionalnom komitetu ICOM Srbije

Preporuka za dodeljivanje godišnje nagrade NK ICOM Srbije, u kategoriji Projekat godine (2024), autorima i realizatorima izložbe *Oto Bihalji-Merin: Morao sam biti prisutan*, Galerija-legat Milice Zorić i Rodoljuba Čolakovića, 22.11-17.2.2025.

Oto Bihalji-Merin je u struci slavno ali nedovoljno istraženo ime. Iako je bio autor više desetina knjiga o umetnosti koje su svojevremeno bile prevođene na skoro sve svetske jezike, iako je napisao prvu ikada objavljenu knjigu o nemačkoj avangardi, inicirao koncept naivne umetnosti u estetičke rasprave 20. veka, literatura koja se bavi njegovim delom je iznenađujuće skromna. Neobrađena građa koju danas čuva Salon Ota Bihalji-Merina, deo Muzeja naivne i marginalne umetnosti iz Jagodine je ogromna i od izuzetnog kako istorijskog tako i istorijsko-umetničkog značaja. Izložba *Oto Bihalji-Merin: Morao sam biti prisutan* u organizaciji Muzeja savremene umetnosti i Muzeja naivne i marginalne umetnosti čiji su kustosi bili istoričari umetnosti Senka Latinović i Miroslav Karić, predstavlja dragoceni doprinos ka prevazilaženju kako nezasluženo marginalnog statusa Ota Bihalji-Merina u okvirima nacionalne istorije umetnosti i kulture, tako i ka arhivskoj i muzeološkoj obradi građe koju čuva Salon. Pre ove izložbe, pokušaji obrade i sistematizacije bogatog rada Bihalji-Merina su realizovani svega dva puta: najpre davne 1976. godine u Salonu Muzeja savremene umetnosti i 2018. godine u Kući legata. Izložba u koautorstvu Senke Latinović i Miroslava Karića predstavlja najobimnije arhivsko istraživanje njegovog nasleđa do sada. Autori izložbe su obradili na desetine rukopisnih i bibliografskih jedinica od kojih je veći deo bio na nemačkom i drugim svetskim jezicima. Biografija i spisateljski rad Ota Bihalji-Merina su prikazani u istorijskom kontekstu – od krize evropske levice kojoj je Bihalji kao član Komunističke partije Nemačke pripadao, preko specifičnih uslova u kojima se nalazila jugoslovenska inteligencija između dva svetska rata, preko tragedije Drugog svetskog rata, do razvoja i uspona posleratne Jugoslavije. Obradeni su svi značajniji stvaralački periodi Ota Bihalji-Merina – od odlaska u Nemačku dvadesetih godina 20. veka, njegovih kontakata sa evropskom inteligencijom i avangardnim umetnicima, preko učešća na čuvenom Harkovskom

kongresu, ratnih zarobljeničkih godina, kontroverzne podrške socijalističkom realizmu nakon rata, do njegove pregalaštva u domenu promocije i teoretizacije naivne umetnosti. Njegov rad je jukstapozicioniran sa radom velikih evropskih intelektualaca koje je Bihalji-Merin lično poznao kao što su Đerđ Lukač, Bertold Brecht, Vasilij Kandinski i mnogi drugi. Obrađeni su svi segmenti njegovog rada i bogate biografije, te različite uloge koje je na sebe preuzimao kao kulturni i politički pregalac – njegov politički aktivizam, izdavačka i urednička delatnost, književni rad, kustoski rad, istorijsko-umetnički angažman po kome je kao pisac i najpoznatiji, ali i manje poznati, pa do sada skoro i nepoznati aspekti njegovog stvaralaštva u domenu slikarstva i grafičkog dizajna. Reč je o kompleksnom i po obimu korišćene građe izuzetnom muzeološkom i arhivskom istraživanju.

U skladu sa gore iznetim, Nacionalnom komitetu ICOM Srbije toplo preporučujem pomenutu izložbu Senke Latinović i Miroslava Karića za dodeljivanje godišnje nagrade u kategoriji Projekat godine za 2024. godinu.

U Beogradu, 25.3.2025,

dr Nikola Dedić, redovni profesor

Fakultet muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu

dedicnikola@yahoo.com

